

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șaptea)

28 aprilie 2022*

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru – Articolul 258 TFUE – Mediu – Directiva 2008/56/CE – Politica pentru mediul marin – Articolul 5 – Strategii marine – Articolul 17 alineatele (2) și (3) – Nerevizuirea, în termen, a evaluării inițiale și a determinării stării ecologice bune, precum și a obiectivelor de mediu – Necomunicarea către Comisia Europeană, în termen, a detaliilor referitoare la actualizările efectuate ca urmare a revizuirilor”

În cauza C-510/20,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 258 TFUE, introdusă la 12 octombrie 2020,

Comisia Europeană, reprezentată de O. Beynet și I. Zaloguin, în calitate de agenți,

reclamantă,

împotriva

Republicii Bulgaria, reprezentată de T. Mitova, L. Zaharieva și T. Tsingileva, în calitate de agenți,

pârâtă,

CURTEA (Camera a șaptea),

compusă din doamna I. Ziemele, președinta Camerei a șasea, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a șaptea, și domnii P. G. Xuereb și A. Kumin (raportor), judecători,

avocat general: domnul M. Bobek,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: bulgara.

Hotărâre

- 1 Prin cererea introductivă, Comisia Europeană solicită Curții să constate că, prin omisiunea de a proceda, în termenele stabilite, pe de o parte, la revizuirea și la actualizările, în primul rând, a evaluării inițiale a stării ecologice actuale a apelor în cauză și a impactului de mediu al activităților umane asupra acestor ape, în al doilea rând, ale determinării stării ecologice bune, precum și, în al treilea rând, ale obiectivelor de mediu și ale indicatorilor asociați și, pe de altă parte, la comunicarea acestor actualizări către această instituție, Republica Bulgaria nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 5 alineatul (2) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii) și al articolului 17 alineatele (2) și (3) din Directiva 2008/56/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 17 iunie 2008 de instituire a unui cadru de acțiune comunitară în domeniul politicii privind mediul marin (Directiva-cadru Strategia pentru mediul marin) (JO 2008, L 164, p. 19).

Cadrul juridic

- 2 Potrivit considerentelor (29) și (34) ale Directivei 2008/56:

„(29) Statele membre ar trebui să adopte măsurile necesare atingerii sau menținerii unei stări ecologice bune în mediul marin. Cu toate acestea, trebuie recunoscut faptul că atingerea sau menținerea, sub toate aspectele, a unei stări ecologice bune ar putea să nu fie posibilă până în 2020 în toate apele marine. Prin urmare, din motive de echitate și fezabilitate, este oportun să se elaboreze dispoziții pentru cazurile în care un stat membru nu poate atinge nivelul ambițios al obiectivelor de mediu stabilite sau nu poate atinge sau menține o stare ecologică bună.

[...]

(34) Având în vedere natura dinamică a ecosistemelor marine și variabilitatea lor naturală, precum și faptul că presiunile și impactul asupra acestora pot varia odată cu evoluția diferitelor tipare de activitate umană și odată cu impactul schimbărilor climatice, este esențial să se recunoască faptul că determinarea stării ecologice bune poate necesita o adaptare în timp. În consecință, este oportun ca programele de măsuri pentru protecția și administrarea mediului marin să fie flexibile și adaptabile și să țină cont de evoluțiile științifice și tehnologice. Ar trebui prin urmare elaborate dispoziții pentru actualizarea periodică a strategiilor marine.”

- 3 Articolul 5 din această directivă, intitulat „Strategiile marine”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Fiecare stat membru elaborează, pentru fiecare regiune sau subregiune marină respectivă, o strategie pentru mediul marin aplicabilă apelor sale maritime, respectând planul de acțiune descris la alineatul (2) literele (a) și (b).

(2) Statele membre care partajează o regiune sau subregiune marină cooperează pentru a garanta faptul că, în cadrul fiecărei regiuni sau subregiuni marine, măsurile cerute pentru atingerea obiectivelor prezentei directive și în particular diferitele elemente din strategiile marine,

menționate la literele (a) și (b), sunt coerente și sunt coordonate în regiunea sau subregiunea marină în cauză, în conformitate cu următorul plan de acțiune în raport cu care statele membre în cauză depun tot efortul pentru a urma o abordare comună:

(a) pregătirea:

- (i) o evaluare inițială, care trebuie efectuată până la 15 iulie 2012, a stării ecologice actuale a apelor în cauză și a impactului de mediu al activităților umane asupra acestor ape, în conformitate cu articolul 8;
- (ii) o determinare, efectuată până la 15 iulie 2012, a «stării ecologice bune» pentru apele în cauză, în conformitate cu articolul 9 alineatul (1);
- (iii) fixarea, până la 15 iulie 2012, a unei serii de obiective de mediu și de indicatori asociați, în conformitate cu articolul 10 alineatul (1);

[...]

4 Articolul 14 din directiva menționată, intitulat „Excepții”, prevede la alineatul (1):

„Un stat membru poate identifica în apele sale marine anumite situații în care, pentru oricare din motivele enumerate la literele (a)-(d), obiectivele de mediu sau starea ecologică bună nu pot fi atinse, în toate aspectele lor, prin măsurile luate de statul membru în cauză sau, pentru motivele menționate la litera (e), nu pot fi atinse în termenul respectiv:

- (a) acțiunea sau lipsa de acțiune care nu este imputabilă statului membru în cauză;
- (b) cauze naturale;
- (c) forță majoră;
- (d) modificarea sau alterarea caracteristicilor fizice ale apelor marine cauzate de acțiuni întreprinse din motive de interes public superior care depășește impactul negativ asupra mediului, inclusiv impactul transfrontalier eventual;
- (e) condițiile naturale care nu permit îmbunătățirea în timp util a stării apelor marine respective.

[...]

5 Articolul 17 din Directiva 2008/56, intitulat „Actualizarea”, prevede:

„(1) Statele membre veghează ca strategiile marine să fie actualizate pentru fiecare regiune sau subregiune marină respectivă.

(2) În sensul alineatului (1), statele membre revizuiesc într-o manieră coordonată, așa cum se precizează la articolul 5, următoarele elemente ale strategiilor lor marine la fiecare șase ani de la elaborarea inițială a acestora:

- (a) evaluarea inițială și determinarea stării ecologice bune, astfel cum sunt prevăzute respectiv în articolul 8 alineatul (1) și în articolul 9 alineatul (1);
- (b) obiectivele de mediu stabilite în baza articolului 10 alineatul (1);

[...]

(3) Detaliile referitoare la orice actualizări efectuate ca urmare a revizuirii prevăzute la alineatul (2) sunt comunicate Comisiei, convențiilor privind mările regionale și oricăror alte state membre interesate, într-un termen de trei luni de la data publicării lor, în conformitate cu articolul 19 alineatul (2).

[...]”

- 6 Articolul 19 din această directivă, intitulat „Consultarea și informarea publicului”, prevede la alineatul (2):

„Statele membre publică și pun la dispoziția publicului pentru observații rezumatele următoarelor elemente ale strategiilor lor marine sau ale actualizărilor respective, astfel:

(a) evaluarea inițială și determinarea stării ecologice bune, prevăzute la articolul 8 alineatul (1) și la articolul 9 alineatul (1);

(b) obiectivele de mediu stabilite în baza articolului 10 alineatul (1);

[...]”

Procedura precontencioasă

- 7 La 8 martie 2019, Comisia a adresat Republicii Bulgaria o scrisoare de punere în întârziere potrivit căreia acest stat membru omisese, cu încălcarea articolului 5 alineatul (2) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii), precum și a articolului 17 alineatele (2) și (3) din Directiva 2008/56, pe de o parte, să revizuiască și să actualizeze, până la 15 iulie 2018, evaluarea inițială a stării mediului marin, determinarea stării ecologice bune și obiectivele de mediu și, pe de altă parte, să îi comunice aceste actualizări până la 15 octombrie 2018.

- 8 În răspunsul său din 7 mai 2019, Republica Bulgaria a arătat că Baseynova Direktsia „Chernomorski raon” (Direcția bazinală „Regiunea Mării Negre”, Bulgaria) anunțase, la 16 iulie 2018, în calitatea sa de autoritate competentă pentru aplicarea acestei directive, o decizie de a organiza o procedură de achiziție publică intitulată „Actualizarea evaluării inițiale a stării mediului marin, a determinărilor stării ecologice bune, a obiectivelor de mediu și a indicatorilor, conform articolelor 8, 9 și 10 din Directiva [2008/56], pentru cinci loturi”. Anunțul de participare pentru acest contract de achiziții publice a fost publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*. Cu toate acestea, procedura aferentă a fost închisă la 27 august 2018 pentru motivul că nu fusese primită nicio ofertă.

- 9 În această scrisoare, Republica Bulgaria a prezentat de asemenea planuri pentru remedierea deficiențelor în cauză, în special proiectul „Cunoștințe și informații privind activitățile regionale pentru protecția Mării Negre” (*Scirena Black Sea*) (denumit în continuare „proiectul *Scirena Black Sea*”) în cadrul programului „Protecția mediului și schimbări climatice”, care face parte din mecanismul financiar al Spațiului Economic European pentru perioada cuprinsă între anul 2014 și anul 2021 (denumit în continuare „mecanismul financiar al SEE”). Acest stat membru și-a

confirmat angajamentul luat, în conformitate cu cerințele Directivei 2008/56, de a efectua revizuirile și actualizările, precum și de a comunica aceste actualizări Comisiei până la 30 iunie 2020.

- 10 Prin scrisoarea din 11 octombrie 2019, primită în aceeași zi de Republica Bulgaria, Comisia a emis un aviz motivat în care menținea poziția pe care o prezentase în scrisoarea sa de punere în întârziere, întrucât Republica Bulgaria nu înlăturase obiecțiile formulate în această scrisoare. Comisia a invitat acest stat membru să ia, în termen de două luni de la primirea acestui aviz, măsurile necesare pentru a i se conforma.
- 11 Republica Bulgaria a răspuns la avizul motivat menționat prin scrisoarea din 9 decembrie 2019, în care admitea că nu a furnizat actualizările necesare privind evaluarea inițială a mediului marin, determinarea stării ecologice bune și obiectivele de mediu, și aceasta din cauza unor probleme legate de atribuirea unui contract de achiziții publice pentru a asigura executarea acestor actualizări, în special a lipsei unor oferte primite în cadrul procedurii aferente acestuia. Pe de altă parte, acest stat membru și-a reiterat angajamentul de a se conforma, până la 30 iunie 2020, articolului 17 din Directiva 2008/56.
- 12 Întrucât a considerat nesatisfăcătoare răspunsurile Republicii Bulgaria la avizul motivat, Comisia a introdus prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Cu privire la admisibilitatea acțiunii

Argumentația părților

- 13 Republica Bulgaria, fără a solicita în mod expres ca prezenta acțiune să fie declarată inadmisibilă, invocă totuși anumite argumente prin care se urmărește contestarea admisibilității acesteia. Ea arată că cererea de condamnare pentru neîndeplinirea obligațiilor care decurg din articolul 5 alineatul (2) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii), precum și din articolul 17 alineatele (2) și (3) din Directiva 2008/56, astfel cum a fost formulată de Comisie, constituie o sursă de insecuritate juridică, în măsura în care, pentru a înțelege întinderea exactă a acesteia, ar fi necesare o interpretare *a posteriori* și o clarificare suplimentară.
- 14 Pe de altă parte, acest stat membru consideră că nu este posibil să se stabilească în mod clar care este obiectul acțiunii având în vedere invocarea simultană a neîndeplinirii unor obligații prevăzute de două dispoziții ale acestei directive.
- 15 Comisia arată că acțiunea sa nu privește obligațiile statului membru menționat de a elabora strategiile inițiale și de a le notifica acestei instituții, ci numai obligațiile de actualizare a acestor strategii marine și de a comunica aceste actualizări, astfel cum ar reieși atât din scrisoarea de punere în întârziere, cât și din avizul motivat.

Aprecierea Curții

- 16 Din jurisprudența referitoare la articolul 120 litera (c) din Regulamentul de procedură al Curții rezultă că orice cerere de sesizare trebuie să cuprindă în mod clar și precis obiectul litigiului și expunerea sumară a motivelor invocate pentru a permite pârâtului să își pregătească apărarea, iar Curții să își exercite controlul. Rezultă că elementele esențiale de fapt și de drept pe care se întemeiază o astfel de acțiune trebuie să reiasă în mod coerent și comprehensibil din însuși textul cererii introductive, iar capetele de cerere ale acesteia din urmă trebuie să fie formulate în mod neechivoc, pentru a evita ca Curtea să se pronunțe *ultra petita* sau să omită să se pronunțe asupra unui motiv (Hotărârea din 31 octombrie 2019, Comisia/Țările de Jos, C-395/17, EU:C:2019:918, punctul 52 și jurisprudența citată).
- 17 Curtea a statuat de asemenea că, în cadrul unei acțiuni introduse în temeiul articolului 258 TFUE, acesta trebuie să prezinte motivele în mod coerent și precis pentru a permite statului membru și Curții să determine cu exactitate întinderea încălcării imputate a dreptului Uniunii, condiție necesară pentru ca acest stat să poată invoca în mod util mijloacele sale de apărare, iar Curtea să poată verifica existența pretensei neîndepliniri a obligațiilor (Hotărârea din 31 octombrie 2019, Comisia/Țările de Jos, C-395/17, EU:C:2019:918, punctul 53 și jurisprudența citată).
- 18 În special, acțiunea Comisiei trebuie să cuprindă o expunere coerentă și detaliată a motivelor care au determinat-o să ajungă la convingerea că statul membru în cauză nu și-a îndeplinit una dintre obligațiile care îi revin în temeiul tratatelor (Hotărârea din 31 octombrie 2019, Comisia/Țările de Jos, C-395/17, EU:C:2019:918, punctul 54 și jurisprudența citată).
- 19 În speță, este necesar să se constate că această instituție indică cu precizie dispozițiile dreptului Uniunii pretins încălcate de Republica Bulgaria, și anume articolul 5 alineatul (2) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii) și articolul 17 alineatele (2) și (3) din Directiva 2008/56, precum și faptele reproșate acestui stat membru, și anume omisiunea, pe de o parte, de a revizui și de a actualiza, în primul rând, evaluarea inițială a stării ecologice actuale a apelor în cauză și impactul de mediu al activităților umane asupra acestor ape, în al doilea rând, determinarea stării ecologice bune, precum și, în al treilea rând, obiectivele de mediu și indicatorii asociați și, pe de altă parte, de a comunica, în termenele prevăzute de această directivă, actualizările respective instituției menționate.
- 20 Pe de altă parte, faptul că Comisia a invocat în acțiunea sa deopotrivă articolul 5 alineatul (2) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii) și articolul 17 alineatele (2) și (3) din directiva menționată nu ridică probleme din perspectiva coerenței acestei acțiuni. Astfel, după cum recunoaște de altfel Republica Bulgaria, aceste dispoziții sunt legate între ele în mod logic, întrucât articolul 17 menționat privește revizuirea și actualizările strategiilor marine, iar aceste strategii sunt prevăzute de acest articol 5.
- 21 În aceste condiții, contrar celor susținute de Republica Bulgaria, nu există nicio îndoială că prezenta procedură nu privește o neîndeplinire a obligațiilor de a elabora strategiile marine inițiale, în conformitate cu articolul 5 alineatul (1) și cu articolul 5 alineatul (2) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii) din Directiva 2008/56, și de a notifica elementele acestor strategii Comisiei, ci numai o încălcare a obligațiilor de revizuire și de actualizare a acestor strategii, precum și de comunicare a acestor actualizări respectivei instituții, prevăzute la articolul 17 alineatul (2) literele (a) și (b) și, respectiv, la articolul 17 alineatul (3) din această directivă.
- 22 Din considerațiile care precedă rezultă că prezenta acțiune este admisibilă.

Cu privire la fond

Argumentația părților

- 23 Comisia amintește, mai întâi, că, pentru a se conforma obligațiilor care îi revin în temeiul articolului 5 alineatul (2) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii) și al articolului 17 alineatul (2) din Directiva 2008/56, Republica Bulgaria ar fi trebuit să revizuiască și să actualizeze, până la 15 iulie 2018, elementele strategiilor sale marine privind, în primul rând, evaluarea inițială a stării ecologice actuale a apelor în cauză și impactul de mediu al activităților umane asupra acestor ape, conform articolului 8 din această directivă, în al doilea rând, determinarea stării ecologice bune, în temeiul articolului 9 alineatul (1) din directiva menționată, și, în al treilea rând, obiectivele de mediu și indicatorii asociați, în temeiul articolului 10 alineatul (1) din aceeași directivă. În plus, acest stat membru ar fi fost obligat, în conformitate cu articolul 17 alineatul (3) din Directiva 2008/56, să transmită acestei instituții, până la 15 octombrie 2018, informații detaliate cu privire la actualizările acestor elemente.
- 24 Comisia afirmă că autoritățile bulgare au recunoscut, în răspunsul lor la scrisoarea de punere în întârziere, preținsele neîndepliniri ale obligațiilor, în special în raport cu articolul 17 alineatele (2) și (3) din Directiva 2008/56. Pe de altă parte, în răspunsul lor la avizul motivat, aceste autorități ar fi recunoscut din nou că nu au comunicat Comisiei informațiile impuse de această directivă, încălcare ce ar continua să existe.
- 25 Republica Bulgaria subliniază, în primul rând, că și-a îndeplinit obligațiile impuse de articolul 5 alineatul (2) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii) din Directiva 2008/56. Ea susține, pe de o parte, că a procedat la evaluarea inițială a stării mediului marin, a determinat starea ecologică bună și a stabilit obiectivele de mediu, precum și indicatorii asociați în cursul anului 2012 și, pe de altă parte, că a notificat acestei instituții rapoartele aferente. În consecință, în ceea ce privește neîndeplinirea obligațiilor care decurg din această dispoziție, ea apreciază că prezenta acțiune este lipsită de temei.
- 26 În al doilea rând, în ceea ce privește revizuirea și actualizarea anumitor elemente ale strategiilor sale marine, Republica Bulgaria susține că dispune de mecanisme pentru a asigura executarea actualizărilor pe care are obligația să le efectueze în temeiul articolului 17 din Directiva 2008/56, dar că o încercare de a atribui un contract de achiziții publice în acest scop ar fi rămas lipsită de succes în lipsa unor oferte din partea unor potențiali contractanți. Ulterior, aceasta ar fi informat Comisia că executarea acestor obligații se desfășura în paralel cu lansarea și cu executarea proiectului Scirena *Black Sea*.
- 27 În această privință, Republica Bulgaria arată că această executare trebuia să aibă loc cu respectarea cerințelor Directivei 2008/56 și ale legislației bulgare de transpunere a acesteia, precum și ale legislației bulgare în materia achizițiilor publice. În plus, acest stat membru arată că era obligat să respecte procedura de aprobare a acestui proiect și că acesta trebuia să îndeplinească toate cerințele mecanismului financiar al SEE. În aceste condiții, în pofida acțiunilor întreprinse, acest stat s-ar fi aflat, din cauza unor împrejurări obiective, în imposibilitatea absolută de a-și respecta angajamentele conform articolului 17 alineatele (2) și (3) din această directivă. Prin urmare, prezenta acțiune ar trebui respinsă ca nefondată și în ceea ce privește pretinsa neîndeplinire a obligațiilor care decurg din această din urmă dispoziție.

- 28 Republica Bulgaria solicită ca acțiunea să fie respinsă în totalitate ca nefondată sau ca acțiunea să fie admisă numai în parte, în măsura în care vizează neîndeplinirea obligațiilor care îi revin în temeiul articolului 17 alineatele (2) și (3) din Directiva 2008/56, și să fie respinsă în rest.
- 29 Comisia răspunde, mai întâi, că articolele 5 și 17 din Directiva 2008/56 sunt legate între ele, cea de a doua dintre aceste dispoziții făcând trimitere în mod expres la prima. Prin urmare, Republica Bulgaria ar fi considerat în mod eronat că aceste dispoziții cuprind obligații distincte pe care le-ar fi respectat în parte. Pe de altă parte, eforturile de organizare ale acestui stat membru nu ar fi fost depuse decât după data-limită stabilită pentru actualizările strategiilor sale marine.
- 30 În continuare, Comisia afirmă că descrierea legislației și a procedurilor privind atribuirea contractelor de achiziții publice și mecanismul financiar al SEE nu este suficientă pentru a justifica imposibilitatea absolută, invocată de Republica Bulgaria, de a respecta obligațiile de a efectua și de a-i comunica actualizările în cauză. Astfel, pe de o parte, asemenea dificultăți tehnice nu pot justifica nerespectarea în termenul prevăzut a obligațiilor impuse de dreptul Uniunii și, pe de altă parte, această legislație și aceste proceduri ar fi bine cunoscute de autoritățile bulgare.
- 31 În sfârșit, Comisia arată că noul proiect de revizuire și de actualizare a anumitor elemente ale strategiilor marine ale Republicii Bulgaria a fost supus, la sfârșitul lunii mai a anului 2020, unor proceduri interne a căror durată prevăzută este de trei ani. Prin urmare, ar fi imposibil ca acest stat membru să își respecte angajamentul de a prezenta un raport la 30 iunie 2020.
- 32 Republica Bulgaria subliniază, în memoriul său în duplică, mai întâi, că imposibilitatea de a atribui contractul de achiziții publice având ca obiect actualizările în cauză se datorează lipsei de oferte, iar nu unei lipse de eforturi din partea sa.
- 33 În continuare, acest stat membru arată că era necesar să se efectueze o nouă elaborare a proiectului Scirena *Black Sea* din cauza retragerii partenerului principal.
- 34 În sfârșit, Republica Bulgaria arată că, printr-un contract încheiat la 16 martie 2021 pentru o durată de cinci luni, a încredințat unui terț executarea angajamentelor sale în temeiul Directivei 2008/56, printre altele în ceea ce privește actualizările strategiilor sale marine și redactarea unui raport pentru perioada cuprinsă între anul 2012 și anul 2017.

Aprecierea Curții

- 35 Trebuie amintit că din cuprinsul articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2008/56 reiese că „[s]tatele membre care partajează o regiune sau subregiune marină cooperează pentru a garanta faptul că, în cadrul fiecărei regiuni sau subregiuni marine, măsurile cerute pentru atingerea obiectivelor prezentei directive și în particular diferitele elemente din strategiile marine, menționate la literele (a) și (b), sunt coerente și sunt coordonate în regiunea sau subregiunea marină în cauză”. Pe de altă parte, în conformitate cu articolul 5 alineatul (2) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii) din această directivă, fiecare stat membru trebuia să elaboreze, până la 15 iulie 2012, în primul rând, o evaluare inițială a stării ecologice actuale a apelor în cauză și a impactului de mediu al activităților umane asupra acestor ape, în al doilea rând, o determinare a stării ecologice bune pentru apele în cauză și, în al treilea rând, o serie de obiective de mediu și de indicatori asociați.

- 36 În temeiul articolului 17 alineatul (1) din Directiva 2008/56, statele membre veghează ca strategiile marine să fie actualizate pentru fiecare regiune sau subregiune marină. Potrivit articolului 17 alineatul (2) literele (a) și (b), precum și articolului 17 alineatul (3) din această directivă, pe de o parte, elementele strategiilor marine menționate la punctul 35 din prezenta hotărâre trebuie revizuite într-o manieră coordonată, astfel cum se precizează la articolul 5 din directiva menționată, la fiecare șase ani de la elaborarea inițială a acestora și, pe de altă parte, detaliile referitoare la actualizările efectuate ca urmare a acestor revizuiți trebuie comunicate Comisiei într-un termen de trei luni de la data publicării lor, în conformitate cu articolul 19 alineatul (2) din aceeași directivă.
- 37 În această privință, considerentul (34) al Directivei 2008/56 explică necesitatea de a prevedea actualizări periodice ale strategiilor pentru mediul marin prin „natura dinamică a ecosistemelor marine și variabilitatea lor naturală, precum și faptul că presiunile și impactul asupra acestora pot varia odată cu evoluția diferitelor tipare de activitate umană și odată cu impactul schimbărilor climatice”. Potrivit acestui considerent, „este oportun ca programele de măsuri pentru protecția și administrarea mediului marin să fie flexibile și adaptabile și să țină cont de evoluțiile științifice și tehnologice”.
- 38 Întrucât articolul 5 alineatul (2) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii) din Directiva 2008/56 prevede că evaluarea inițială și determinarea stării ecologice bune, precum și fixarea obiectivelor de mediu și a indicatorilor asociați trebuiau finalizate până la 15 iulie 2012, trebuie să se considere, pe de o parte, că revizuirea acestor elemente ale strategiilor marine ar fi trebuit efectuată până la 15 iulie 2018, în conformitate cu articolul 17 alineatul (2) literele (a) și (b) din această directivă, și, pe de altă parte, că detaliile referitoare la actualizările efectuate ca urmare a acestor revizuiți ar fi trebuit să fie comunicate Comisiei într-un termen de trei luni de la data publicării lor, în conformitate cu articolul 17 alineatul (3) din directiva menționată, așadar, până la 15 octombrie 2018.
- 39 Trebuie de asemenea amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, existența unei neîndepliniri trebuie să fie apreciată în funcție de situația statului membru astfel cum se prezenta ea la momentul expirării termenului stabilit în avizul motivat, iar modificările intervenite ulterior nu pot fi luate în considerare [Hotărârea din 4 martie 2021, Comisia/Regatul unit (Valori-limită - NO₂), C-664/18, nepublicată, EU:C:2021:171, punctul 77 și jurisprudența citată].
- 40 În speță, termenul stabilit în avizul motivat emis de Comisie și recepționat la 11 octombrie 2019 de Republica Bulgaria a expirat la 11 decembrie 2019.
- 41 Or, este cert că acest stat membru nu a îndeplinit obligațiile care decurg din articolul 17 alineatul (2) literele (a) și (b), precum și din articolul 17 alineatul (3) din Directiva 2008/56, menționate la punctul 38 din prezenta hotărâre, în termenul menționat mai sus, nici chiar la data la care statul membru menționat se angajase, în răspunsurile sale la scrisoarea de punere în întârziere și la avizul motivat, să revizuiască și să actualizeze strategiile sale marine și să comunice aceste actualizări instituției respective, și anume 30 iunie 2020.
- 42 Această constatare nu poate fi repusă în discuție de argumentele invocate de Republica Bulgaria. Astfel, în primul rând, trebuie înlăturate susținerile potrivit cărora aceasta și-ar fi îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 5 alineatul (2) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii) din Directiva 2008/56. Astfel, aceste susțineri privesc exclusiv obligațiile de a elabora strategiile

marine inițiale în cursul anului 2012, precum și de a notifica Comisiei rapoartele aferente. Aceste obligații nu fac însă obiectul prezentei acțiuni, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 21 din prezenta hotărâre.

- 43 În al doilea rând, în ceea ce privește argumentația prin care Republica Bulgaria susține că îi era imposibil să se conformeze, în termenul prevăzut de Directiva 2008/56, obligațiilor care îi revin în temeiul articolului 17 alineatele (2) și (3) din aceasta din urmă, printre altele din cauza, pe de o parte, a dificultăților întâmpinate cu ocazia încercărilor de atribuire a contractului de achiziții publice în cauză și, pe de altă parte, a necesității de a respecta cerințele dreptului Uniunii, ale legislației naționale relevante și ale procedurii de aprobare a proiectului Scirena *Black Sea*, trebuie arătat că Republica Bulgaria nu a explicat în ce fel necesitatea de a respecta cerințele dreptului Uniunii ar fi împiedicat-o să își îndeplinească obligațiile care decurg din dispoziția menționată mai sus a Directivei 2008/56. În rest, este suficient să se amintească faptul că, potrivit unei jurisprudențe constante, un stat membru nu poate invoca dispoziții, practici sau situații din ordinea sa juridică internă pentru a justifica nerespectarea obligațiilor și a termenelor prevăzute de o directivă [Hotărârea din 2 aprilie 2020, Comisia/Spania (Riscuri de inundații – Planuri de gestionare a Insulelor Canare), C-384/19, nepublicată, EU:C:2020:271, punctul 12 și jurisprudența citată].
- 44 Mai precis, obligația unui stat membru de a lua toate măsurile necesare pentru atingerea rezultatului prevăzut de o directivă este o obligație imperativă impusă de articolul 288 al treilea paragraf TFUE și de această directivă însăși. Această obligație de a lua toate măsurile generale sau speciale necesare revine tuturor autorităților statelor membre (Hotărârea din 16 iulie 2015, Comisia/Bulgaria, C-145/14, nepublicată, EU:C:2015:502, punctul 58 și jurisprudența citată).
- 45 În plus, Directiva 2008/56 nu prevede nicio derogare de la obligațiile ce revin statelor membre în temeiul articolului său 17 alineatele (2) și (3), articolul 14 din această directivă privind derogări numai atunci când un stat membru poate identifica situații în care obiectivele de mediu și starea ecologică bună nu pot fi atinse în totalitate. Pe de altă parte, deși este adevărat că considerentul (29) al directivei menționate se referă la imposibilitatea unui stat membru de a atinge nivelul ambițios al obiectivelor de mediu stabilite, această referire nu privește totuși obligațiile care decurg din articolul 17 din aceeași directivă.
- 46 În orice caz, este necesar să se precizeze că primele măsuri organizaționale destinate îndeplinirii obligațiilor impuse în temeiul articolului 17 alineatul (2) literele (a) și (b), precum și al articolului 17 alineatul (3) din Directiva 2008/56 au fost luate de Republica Bulgaria la 16 iulie 2018, astfel cum reiese din răspunsul acesteia din urmă la scrisoarea de punere în întârziere, cu alte cuvinte după expirarea termenului prevăzut la articolul 17 alineatul (2) din această directivă, și anume 15 iulie 2018. Prin urmare, nu se poate considera că acest stat membru s-a aflat în imposibilitatea de a-și respecta angajamentele în termenul prevăzut.
- 47 În al treilea rând, în măsura în care, astfel cum reiese din jurisprudența amintită la punctul 39 din prezenta hotărâre, schimbările intervenite după expirarea termenului stabilit în avizul motivat nu pot fi luate în considerare pentru a aprecia existența neîndeplinirii obligațiilor în cauză, faptul că la 16 martie 2021 a fost încheiat un contract prin care se urmărește punerea în aplicare a măsurilor necesare pentru ca Republica Bulgaria să se conformeze obligațiilor sale nu este pertinent pentru aprecierea temeiniciei prezentei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor.
- 48 În aceste condiții, este necesar să se considere că acțiunea introdusă de Comisie este întemeiată.

- 49 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se constate că, prin omisiunea de a proceda, în termenele prevăzute, pe de o parte, la revizuirea într-o manieră coordonată, astfel cum se precizează la articolul 5 din Directiva 2008/56, a evaluării inițiale și a determinării stării ecologice bune, precum și a obiectivelor de mediu și, pe de altă parte, la comunicarea către Comisia a detaliilor referitoare la actualizările efectuate ca urmare a acestor revizuiți, Republica Bulgaria nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 17 alineatul (2) literele (a) și (b), precum și al articolului 17 alineatul (3) din această directivă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 50 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Bulgaria la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta a căzut în pretenții, se impune obligarea sa la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șaptea) declară și hotărăște:

- 1) **Prin omisiunea de a proceda, în termenele prevăzute, pe de o parte, la revizuirea într-o manieră coordonată, astfel cum se precizează la articolul 5 din Directiva 2008/56/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 17 iunie 2008 de instituire a unui cadru de acțiune comunitară în domeniul politicii privind mediul marin (Directiva-cadru Strategia pentru mediul marin), a evaluării inițiale și a determinării stării ecologice bune, precum și a obiectivelor de mediu și, pe de altă parte, la comunicarea către Comisia Europeană a detaliilor referitoare la actualizările efectuate ca urmare a acestor revizuiți, Republica Bulgaria nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 17 alineatul (2) literele (a) și (b), precum și al articolului 17 alineatul (3) din această directivă.**
- 2) **Obligă Republica Bulgaria la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături